

Omaisuu den arvostaminen ja alkuselvittely

Yleisen edunvalvonnan kehittämistyöryhmä käsitteli 28.10. ja 25.11. päämiesten omaisuuden arvostamista ja alkuselvittelyä.

Työryhmä ei katsonut aiheelliseksi tehdä erillistä yksityiskohtaista kannanottoa alkuselvittelytoimista. Edunvalvojan tulee omaisuusluettelossa ilmoittaa maistraatille päämiehen varat ja velat, myös se omaisuus, joka jää päämiehen vallittavaksi. Se, miten ja millä toimenpiteillä varat ja velat saadaan selvitettyä, vaihtelee päämiehen tilanteen ja olosuhteiden mukaan. Esim. ulkomailla olevan omaisuuden selvittäminen voi olla hankalaa, mutta jokaiseen tapaukseen soveltuvaa yleisohjetta ei ole. Jatkossa voidaan ottaa kantaa yksittäisten kyselyjen perusteella tiettyihin kysymyksiin.

Työryhmä suosittaa, että jatkossa muodostetaan työn avuksi osaamisrekisteri, johon voidaan merkitä erityisalaja (esim. ulkomainen omaisuus ja sen selvittäminen) ja niistä erityisesti tettäviä edunvalvoja ja sihteereitä.

Sekä omaisuusluettelon laatimisesta että omaisuuden arvostamisesta on lisätietoa kirjassa

Ari Heikkinen – Aila Heusala – Soja Mäkelä – Kari Nuotio, Holhoustili (WSOY lakitieto 2003).

Omaisuu den arvostamisesta työryhmä kirjasi seuraavaa:

Omaisuu den arvostamisella on vaikutus

- edunvalvontapalkkion määrään
- riskienhallintaan ja arviointiin
- päämiehen taloudenhoidon suunnitteluun ja eri maksujen ja etuuksien määrittelyyn
- maistraatin tekemään päämiehen omaisuuden arvostukseen, tilintarkastusmaksun määräytymiseen; yhdenmukaisuus ja samat arvot
- päämiesten yhdenvertaisuuteen; yhdenmukainen käytäntö saattaa päämiehet yhdenvertaiseen asemaan

Arvon määrittely päämiehen omaisuudelle

- määritellään omaisuusluetteloon uuden edunvalvonnan alkuselvittelyssä ja avataan kirjanpitoon samoilla arvoilla
- käytetään omaisuuden käypää arvoa
- kaikki omaisuus arvostetaan oikeaan arvoonsa (myös vaikeammin arvioitava omaisuus kuten kuolinpesänosuudet, käyttöoikeudet, epävarmat saatavat, tekijänoikeudet)

Omaisuu den arvojen päivitys edunvalvonnan kestäessä

- tarkastukset olisi tehtävä vuosittain
- sopiva ajankohta arvojen päivitykselle on työryhmän mielestä vuodenvaihde, jolloin omaisuudelle kirjataan arvo 31.12. mukaan, tämä on tilinteon kannalta oikea ajankohta, myös hallinnon raportoinnissa huomioidaan päämiesten omaisuuden arvo 31.12.
- likvidi omaisuus päivitetään rahalaitoksista saatavien tietojen perusteella (osakkeet, rahastot jne.)
- muun omaisuuden arvon muutoksia seurataan yleisen kehityksen tai yksittäistapauksesta saatujen tietojen mukaisesti ja kun olennaisia arvonmuutoksia on tapahtunut, päivitetään ne kirjanpitoon
- pieniä muutoksia, joiden ei voi arvioida olevan pysyviä, ei ole välttämätöntä tehdä, muutoksen tekemiseen tarvittava resurssi ja siitä saatava hyöty on punnittava
- jos kesken vuotta tiedetään tapahtuneen suuria muutoksia jonkin omaisuuslajin kohdalla, on siitä johtuvat muutokset syytä tehdä ennen edunvalvontapalkkion laskemista

Käyvän arvon määrittely

- pääsääntöisesti edunvalvojan on tehtävä arvostusratkaisu itse oman asiantuntemuksensa pohjalta sen omaisuuden osalta, josta käytössä ei ole ulkopuolisen asiantuntijan arvioita
- sidosryhmiltä ja yhteystahoilta voi hankkia ilmaisia arvioita (kiinteistövälittäjät, metsänhoitoyhdistykset)
- siinä tapauksessa, ettei hän käyttämällä apuna omaa paikallistuntemustaan, tilastoja ja muita tietoja pysty arvostamaan omaisuutta, voidaan omaisuudesta hankkia maksullinen arvio
- maksullisen arvion on oltava tarpeellinen – ellei arvostamisratkaisulla ole merkittävää vaikutusta mihinkään, ei aiheutta asiantuntijankaan käyttämiseen ole, vaikka omaisuuden arvon määrittäminen sinänsä olisikin vaikeaa
- katsottiin, ettei kirjallista dokumenttia arvostamisesta tule edellyttää kuin poikkeuksellisesti, koska tästä aiheutuu päämiehille ylimääräisiä kustannuksia
- mikäli arvio ei ole maksullinen, kuten esimerkiksi metsänhoitoyhdistyksen arvion kohdalla voi olla, ei luonnollisestikaan estettä arvion pyytämiseen ole
- hiljattain tehty perintöverotus on käyttökelpoinen väline omaisuuden arvostukseen etenkin kuolinpesän osuuden arvioinnissa ja jakokirja perintönä saadussa omaisuudessa
- varovainen arviointi on epäselvissä tapauksissa suositeltavaa